

Az új generáció választása

*A fiatalok politikai részvételéről és legfontosabb ügyeiről
Lengyelországban, Magyarországon és Olaszországban*

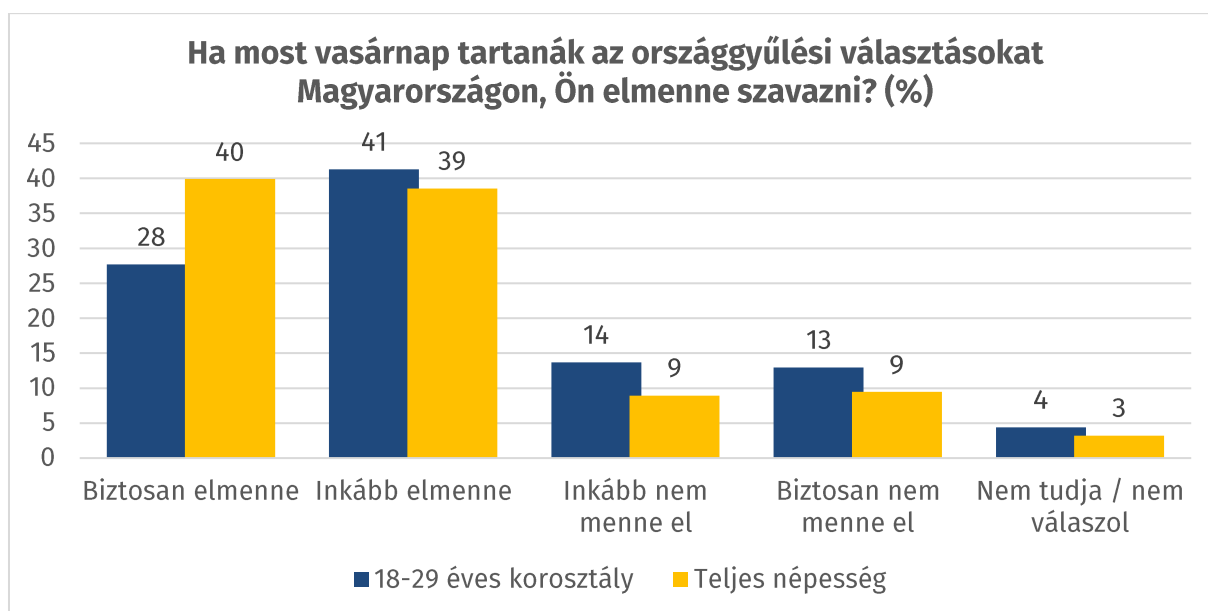
A REPUBLIKON INTÉZET ELEMZÉSE

2024. november

- Elemzésünk alapját és apropóját egy három országra kiterjedő ifjúságkutatás adja, amelynek keretében a Republikon Intézet lengyel és olasz partnereivel együttműködve Lengyelországban, Magyarországon és Olaszországban vizsgálta – egyebek mellett – a fiatalok részvételét a 2024-es európai parlamenti választásokon, valamint a választási kampányban, illetve a három ország fiatal generációi által a saját országaik szempontjából legjelentősebbnek tartott problémákat.
- Az Eurobarométer a 2024-es európai parlamenti választások után készült felmérése alátámasztja, hogy a fiatalok a teljes népességhez mérten kisebb arányban vesznek részt a választásokon; a legfiatalabb szavazók mind a három vizsgált országban a legalacsonyabb részvételi arányt produkálták.
- A lengyel, magyar és olasz kutatások eredményeinek összevetéséből kiderül, hogy igen jelentős különbségek mutatkoznak az egyes országok fiataljai közt a tekintetben, hogy milyen mértékben vettek részt a választási kampányban. A magyar fiataloknak csak 12%-a állította, hogy aktív szerepet vállalt, míg a lengyel fiatalok esetében ez 58%. Bár a jelenség hátterében álló okok megismerése alaposabb vizsgálatokat kíván, részleges magyarázat lehet, hogy míg Magyarországon a legfiatalabb választóknak már nincsenek személyes élményeik arról, hogy milyen, amikor egy választás eredményeképpen országos szintű politikai változás történik, addig a lengyel fiataloknak egészen friss, tavalyi élményeik lehetnek erről, ez pedig növelheti a politikai/közéleti részvételi kedvet.
- Bár mutatkoznak különbségek abban, hogy az egyes országok fiataljai pontosan hogyan rangsorolják az országuk számára általuk legfontosabbnak ítélt problémákat, jelentős az átfedés az első öt helyre rangsorolt ügyek között. Összességében az első öt helyen a demokráciával és a jogállamisággal kapcsolatos problémák merültek fel a leggyakrabban, ami egyfelől aggasztó a liberális demokráciák jövőjének szempontjából, másfelől azonban optimizmusra adhat okot, hogy a fiatal választók számára a demokrácia és a jog uralma nagyra becsülendő és megvédendő értéket jelent.

Régóta szinte megkérdőjelezhetetlen igazságnak tartjuk, hogy a fiatalok kevésbé érdeklődnek a politika, a közélet iránt, a választásokon pedig a teljes választókorú népességhez viszonyítva kisebb arányban vesznek részt. Ezt a feltevést igazolta a Republikon Intézet 2021-ben készített kutatása is, amelyben egyebek mellett azt a kérdést tettük fel, részt vennének-e a válaszadók az országgyűlési választásokon, ha azokat azon a héten vasárnap tartanák. Az eredmények jól mutatták, hogy a fiatalabbak választási hajlandósága jelentősen alacsonyabb a teljes népességben mértnél: a különbség azok körében, akik saját állításuk szerint biztosan elmentek volna szavazni, 12 százalékpontnyi volt a 18-29 éves korosztály és a teljes népesség között, természetesen az utóbbi javára. A két csoportban körülbelül ugyanannyian mondták azt, hogy inkább leadnák a voksukat, az inkább nem vagy biztosan nem menne el szavazni kategóriákban azonban egyértelmű (5 illetve 4 százalékpont) volt a fiatalok előnye.

Republikon Intézet 2021

2024-ben Intézetünknek lehetősége nyílt rá, hogy egy olasz és lengyel partnerekkel¹ közösen megvalósított ifjúságkutatási projekt keretein belül európai nemzetközi összehasonlításban is vizsgáljuk – egyebek mellett – a fiatalok politikai részvételi hajlandóságát, és feltárjuk, hogy mely közügyeket tartják a legfontosabbnak saját országaikban. A kutatás eredményeiről és tanulságairól 2024 október 18-án tartott konferenciánkon számoltunk be, a magyar, olasz és lengyel kutatások alapján készült tanulmányok pedig a közeljövőben kötet formájában, online kiadásban jelennek meg.²

¹ A projektben a Republikon Intézet partnerei voltak a Fondazione Luigi Einaudi (Olaszország) és a Projekt: Polska! Alapítvány (Lengyelország), a projekt megvalósulását a European Liberal Forum támogatta

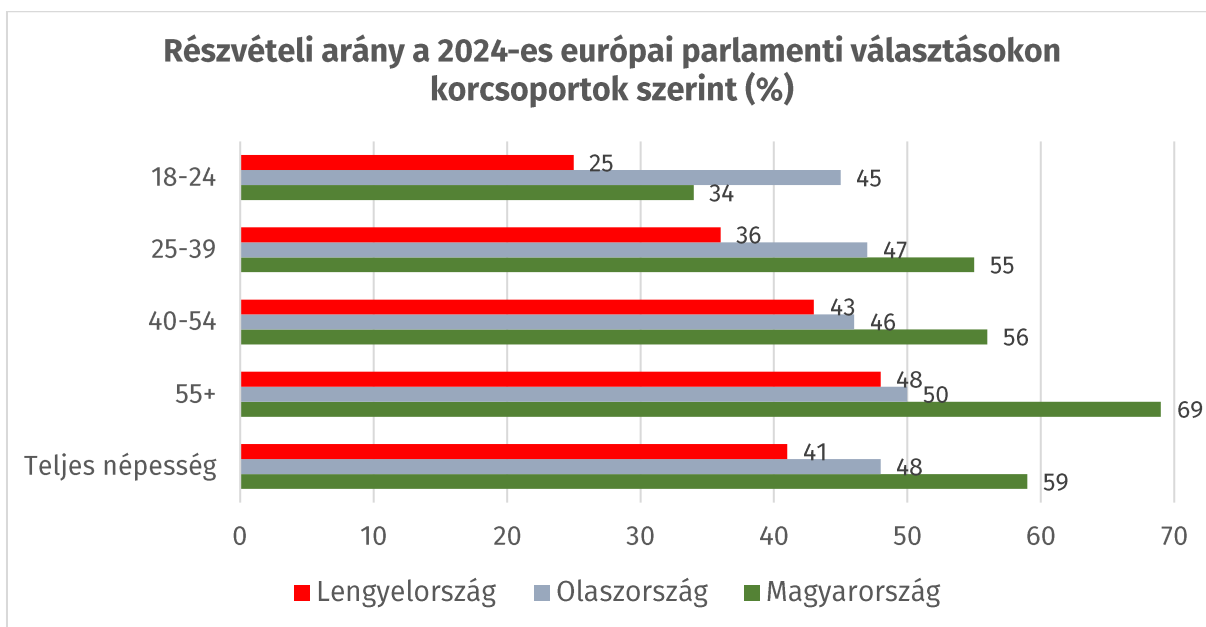
² Az októberi konferenciáról készült felvételek elérhetők a Republikon Intézet YouTube csatornáján, az elhangzottak leirata pedig Intézetünk weboldalán az Események menüpont alatt található

EREDMÉNYEK

A fent idézett 2021-es, választási részvételi hajlandóságot mutató adatok elméleti jellegűek, hiszen nem valós részvételi adatokon alapulnak, hanem a válaszadók szubjektív, pillanatnyi megítélésén arról, hogy részt vennének-e egy közelgő országgyűlési választáson. A 2024-es európai parlamenti választásokról azonban, amely a legutóbbi országos szintű voksolás volt mind Lengyelországban, mind Magyarországon, mind pedig Olaszországban, már konkrét adatok is rendelkezésünkre állnak az Eurobarométer kutatásának köszönhetően. Az országgyűlési és az európai parlamenti választások természetesen más-más mértékben mozgatják meg a szavazókat: a nemzeti szintű voksolás jellemzően számottevően nagyobb részvételt eredményez, mint az európai szintű.

Részvételi arányok a legutóbbi országgyűlési és európai parlamenti választásokon			
	LENGYELORSZÁG	MAGYARORSZÁG	OLASZORSZÁG
Országgyűlési választás ³	74,4%	69,6%	63,9%
2024-es európai parlamenti választások	40,7%	59,5%	48,3%

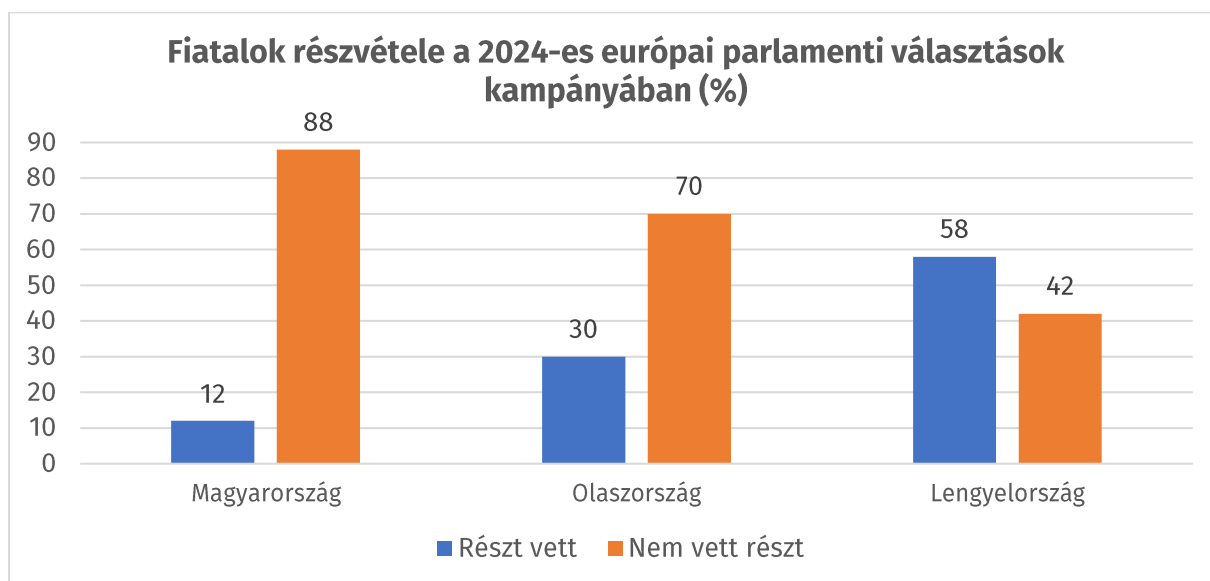
A fiatalok alacsonyabb részvételi hajlandóságával kapcsolatos korábbi tapasztalatokat azonban az európai parlamenti választások adatai is alátámasztják. Bár eltérő mértékben, de mindhárom vizsgált országban a 18-24 éves korosztály tagjai vettek részt a legkisebb arányban a voksolásban.

Eurobarometer 2024

³ Lengyelország esetében a 2023 október 15-i, Magyarország esetében a 2022 április 3-i, Olaszország esetében a 2022 szeptember 25-i országgyűlési választások részvételi adatait vizsgálva

Mivel a politikába, illetve a közéletbe való bekapcsolódás távolról sem ér véget a választásokon való részvételnél, idei nemzetközi kutatásunkban fontosnak tartottuk összevetni, hogy mekkora különbségek mutatkoznak a három vizsgált ország fiataljainak választási kampányban való aktivitása között. Természetesen annak utólagos felmérése, hogy a fiatalok mennyire vonódtak be az EP választási kampányba nem tud szigorúan objektív tényeken alapulni, hiszen a megkérdezettek számára mást és mást jelenthet a kampányban való részvétel, valamint az emlékezet is torzíthatja a valóságot. Ezzel együtt a kutatás valós képet ad arról, mennyire érezték magukat a megkérdezettek a választási kampány részeseinek, az eredmények pedig igen jelentős eltéréseket mutatnak a vizsgált országok között. Ahhoz, hogy összehasonlíthassuk a lengyel, magyar és olasz adatokat, az összevetésből kihagytuk a válaszolni nem tudó vagy nem akaró megkérdezetteket, és két kategóriára osztottuk a válaszokat: „részt vett” vagy „nem vett részt” a kampányban⁴.

Republikon Intézet 2024

A fiatalok kampányban mutatott aktivitása között országonként óriási különbségek figyelhetők meg, és még ha a kutatás során az egyes országokban feltett kérdések közti különbségek valamelyes pontatlansághoz vezethetnek is, aligha adhatnak magyarázatot a magyar és az olasz fiatalok kampányaktivitása közti 18 százalékpontos, de különösképp a magyar és a lengyel fiatalok kampányban való részvétele közti 46 százalékpontos különbségre. Annak a megválaszolása, hogy mi állhatott a részvételi kedvben megmutatkozó ilyen mértékű különbségek hátterében, számottevő további kutatást

⁴ A lengyel kutatásban a válaszadók öt válasz közül választhatták ki, hogy milyen mértékben vettek részt az EP választási kampányban: „nem vett részt”; „kis mértékben vett részt”; „átlagos mértékben vett részt”; „nagy mértékben vett részt”; „nagyon nagy mértékben vett részt”. Összevetésünkben azokat, akik nem, vagy csak kis mértékben vettek részt a kampányban, a „nem vett részt” kategóriába soroltuk, a többieket pedig a „részt vett” kategóriába. Az olasz kutatásban a válaszadók szintén öt válasz közül választhattak: „egyáltalán nem vett részt”; „havi 1-2 alkalommal vett részt”; „heti 1-2 alkalommal vett részt”; „majdnem minden nap részt vett”; „minden nap részt vett”. Összevetésünkben azokat, akik egyáltalán nem, vagy csak havi 1-2 alkalommal vonódtak be a kampányba, a „nem vett részt” kategóriába soroltuk, a többieket pedig a „részt vett” kategóriába. A magyar kutatásban a „részt vett” és a „nem vett részt” kategóriákkal dolgoztunk.

igényel, hiszen a fiatalok viselkedését számtalan történelmi, politikai és kulturális tényező befolyásolja. Mindazonáltal életszerű – legalábbis részleges – magyarázatnak tűnik, hogy az országok eltérő politikai jelene és közelmúltja hozzájárulhatott az eltérésekhez.

Ha csak a két végletet tekintjük: Magyarországot több mint 14 éve Fidesz-KDNP kormányok irányítják Orbán Viktor miniszterelnöksége alatt, tehát a kutatásban megkérdezett magyar fiataloknak gyakorlatilag nincsenek személyes emlékeik, élményeik a jelenlegitől eltérő politikai vezetésről. Akik érdeklődnek a politika iránt, azok az elmúlt másfél évtizedben egy erősen fragmentált hazai ellenzékkel ismerhettek meg, amely vereséget vereség után szenvedett el a kormánypártoktól parlamenti, önkormányzati és európai parlamenti választásokon. Ez erodálhatja a demokratikus intézményrendszerbe, a parlamentáris demokráciába vetett bizalmat, és csökkentheti a politikai részvételi kedvet. Ezzel szemben Lengyelországban a fiatalságnak egészen friss, 2023-as élménye van az ellenzék sikeres összefogásáról, és a Jog és Igazságosság (PiS) párt nyolc év utáni leváltásáról. Politikai preferenciától függetlenül a politikai változás megtapasztalása, és annak a megélése, hogy a liberális demokráciákban a különböző politikai csoportoknak lehetőségük van hatalomra jutni vagy éppen elveszíteni azt, nagyban alakíthatja a fiatalok politikaformálási kedvét.

Kutatásunkban arra is választ kerestünk, hogy mely problémákat tartják a fiatalok a legjelentősebbnek saját országaikban. A válaszadóknak egy meghatározott listáról kellett kiválasztaniuk, hogy mely ügyeknek tulajdonítják a legnagyobb jelentőséget Lengyelország, Magyarország és Olaszország szempontjából. A három kutatás vonatkozó eredményeit az alábbi táblázatban foglaltuk össze, országonként az első öt helyen végzett problémát feltüntetve, öt kategóriára bontva.

A fiatalok által a saját országaik szempontjából legjelentősebbnek tartott problémák			
	MAGYARORSZÁG	OLASZORSZÁG	LENGYELORSZÁG
1.	A demokrácia és a jogállamiság helyzete	A nemzeti egészségügyi rendszer állapota	Infláció és megélhetési költségek
2.	Az egészségügy alacsony színvonala	A munkalehetőségek hiánya	Az ország biztonsága
3.	Megélhetési költségek (lakhatás, élelmiszer)	A természetes környezetre gyakorolt emberi hatás csökkentése	A demokrácia és a jogállamiság helyzete
4.	Nagymértékű korrupció	Nemek közti egyenlőség	A nők helyzete és a kisebbségek jogai
5.	A magyar gazdaság rossz helyzete	A demokrácia erőssége	Az egészségügy helyzete

Demokrácia/jogállamiság   Gazdasági ügyek   Egészségügy   Biztonság   Környezet

Az adatokat összevetve láthatjuk, hogy bár mutatkoznak különbségek abban, hogy az egyes országok fiataljai pontosan hogyan rangsorolják az országuk számára általuk legfontosabbnak ítélt problémákat, jelentős az országok közti átfedés az első öt helyre rangsorolt ügyek között. A demokráciával és jogállamisággal kapcsolatos problémák nem csak hogy mindhárom országban a legfontosabbak közé kerültek, de a leggyakoribbak is (a 3x5, azaz 15 ügy közül 6 sorolható ebbe a kategóriába), őket követik a gazdasági helyzettel

összefüggő aggodalmak (5/15), az egészségügy helyzetének kérdései (2/15), valamint a környezetvédelem (1/15) és a biztonság (1/15).

Az, hogy a vizsgált országok fiataljai ilyen mértékben aggódnak a demokrácia és a jogállamiság helyzete miatt, egyfelől persze jól mutatja a liberális demokráciákra leselkedő veszélyek (elég, ha csak a populista, autokrata politikai erők térnyerésére, vagy az egyre nagyobb kihívást jelentő, a mesterséges intelligenciák fejlődése miatt pedig egyre nehezebben kiszűrhető dezinformáció terjedésére gondolnunk) jelenlétét, másfelől viszont pozitívumként is értékelhető, hiszen azt bizonyítja: a demokrácia és a jog uralma a jövő generációi számára is nagyra becsülendő és megvédendő értéket jelent.